

Kız ve Erkek Çocuklarının Eş Şiddetine Bakış Açılarının Saptanması

Evaluation of the Attitude of Boys and Girls towards Spouse Abuse¹

Meryem Bulut²

Özet

Bu çalışmada, 10-18 yaşları arasında çoğunluğu aile içi fiziksel ve duygusal şiddete maruz kalmış 250 kız ve erkek çocuğunun eş şiddetine bakış açıları araştırılmıştır. Cinsiyetinden dolayı erkeğin evin doğal reisi kabul edildiği ve bu yüzden evli bir kadının kocasından bağımsız olarak hareket edemeyeceği değer yargısının; küçük yaşlardan itibaren çocukların düşüncelerinde yer aldığı tablolara yansımıştır. Bulgularımızda; Altındağ semtinde yaşayan hem kız çocuklarının (%87,4), hem de erkek çocuklarının (%79,7) çoğunluğunun, belli koşulları yerine getirmeyen kadınlara, eşlerinin şiddet kullanmalarının olabileceğini kabul ettikleri saptanmıştır. Çocukların kurban ve tanık olarak yaşadıkları aile içi şiddetin; bu düşünceyi pekiştirmede önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Çocuklar, eşe şiddet

---

¹ Veriler, Prof. Dr. Zafer İlbars'ın danışmanlığında yapılan doktora tezinde kullanılmıştır.

² Dr., Ankara Üniversitesi, Kültür Şube Müdürü

Abstract

In this research, the attitude of a group of 250 girls and boys between the ages of 10 and 18, which were exposed to physical and mental violence, towards domestic violence (spouse abuse) has been studied. The idea which states that the father is the natural leader of the household and therefore a married woman cannot act independent from her husband, had been deeply rooted inside the children's minds and this can easily be reflected by the tables. It has been verified that the majority of both the girls (%87,4) and the boys (%79,7) living in Altındağ thinks that the husband's exertion of violence towards her wife in case she doesn't fulfill her matrimonial duties, is justifiable. It can be defended that domestic violence, which affects and is witnessed by children, seriously intensifies their judgement of the phenomenon.

Key words: *Children, domestic violence (spouse abuse)*

Amaç

Çalışma alanını 2007 yılında dört ay içinde (Mart-Haziran), Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğüne bağlı Ulus Gençlik Merkezi, Altındağ Toplum Merkezi ve Büyükşehir Belediyesi, Altındağ Gençlik Merkezine derslerine yardım almak veya sosyal, kültürel etkinliklerden yararlanmak amacıyla devam eden 10-18 yaşları arasındaki 250 çocuk oluşturmuştur. Görüşme yapılan çocukların büyük çoğunluğu Ankara'nın Altındağ ilçesine bağlı mahallelerde yaşamaktadır. Çalışma; kız ve erkek çocuklarının eş şiddetine bakış açılarını saptamayı amaçlamıştır. Araştırma da tarama modeli kullanılmıştır. Bu nedenle araştırmamız, belirtilen konuya ışık tutacak araştırma sorularına dayandırılmıştır. Çocukların eş şiddetine yönelik düşüncelerinin belirlenmeye çalışıldığı bu araştırma ile aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Doğum yerlerine göre kız ve erkek çocukların kadına yönelik fiziksel şiddete bakış açıları nedir?

2. Kent de yaşama süresine göre kız ve erkek çocukların kadına yönelik fiziksel şiddete bakış açıları nedir?

3. Ev özelliklerine göre kız ve erkek çocukların kadına yönelik fiziksel şiddete bakış açıları nedir?

4. Çocukların yaşlarına göre kız ve erkek çocukların kadına yönelik fiziksel şiddete bakış açıları nedir?

6. Eğitim düzeylerine göre kız ve erkek çocukların kadına yönelik fiziksel şiddete bakış açıları nedir?

7. Anneleri eş şiddetine maruz kalan kız ve erkek çocukların kadına yönelik fiziksel şiddete bakış açıları nedir?

8. Aile içi şiddete maruz kalan kız ve erkek çocukların kadına yönelik fiziksel şiddete bakış açıları nedir?

Giriş

Şiddetin sözlük anlamı karşıt görüşte olanlara, inandırma veya uzlaştırma yerine kaba kuvvet kullanma, duygu ve davranışta aşırılık olarak tanımlanmaktadır(Türk Dil Kurumu, 2005: 1866). Psikoloji sözlüğünde ise şiddet; düşmanlık ve öfke duygularının, kişilere veya nesnelere yönelik fiili, yıkıcı fiziksel zor yoluyla dile getirilmesi olarak tanımlanmaktadır. Bu haliyle her türlü çatışma ilişkisinde (aile, okul, grup, ırklar, vb.) rastlanan şiddet, saldırganlığın özgürlüğü ve insan iradesini hiçe sayan en aşırı boyut olarak değerlendirilmektedir (Budak, 2003: 712).

Antropolojide, insan bedenine zarar vermeye yönelik olan ve kültürel olarak meşru görülmeyen davranışlar şiddet kavramı içinde incelenir. Şiddetin varlığını belirleyen etmenler, kültürel kabullerdir. Şiddet karmaşık

toplumlarda, basit toplumlara göre daha yoğun olarak gözlemlenir. Basit toplumlarda; kıskançlık ve karşılıklılık ilkesinin çiğnenmesinden dolayı öfkenin adam öldürmeye kadar varabildiği görülmektedir. Toplumsal tabaka ve sınıflı toplumlarda grup içi ve dışı şiddetin oldukça yaygın olmasının yanı sıra, otoritenin bulunmadığı ataerkil toplumlarda kan gütme geleneği gibi konularda da şiddete sıklıkla başvurulduğu görülmektedir. Şiddetin meşruluğu, simgeselliği ve toplumsal gerilimi, değerler ve kimliklerle (grup içi ve grup dışı) belirlenen sınırı hakkındaki çalışmalar, şiddetin yalnızca meşru görülmeyen fiziksel zor olarak yapılan tanımının aşılmasını gerektirmiştir (Emiroğlu, Aydın, 2003: 766-767).

Medeni hukukta, şiddet eylemi, bir insanın istemi üzerinde, onu geri adım atmaya zorlayarak baskı uygulaması olarak geçmektedir (Polat,2004:56). Sosyolojik yaklaşıma göre şiddet; kültürel değerlerde kabul gördüğü ölçüde kuşaktan kuşağa devam eder (Polat, 2004: 57-60). Psikolojik yaklaşım; şiddeti sosyal öğrenme ve ödül-ceza mekanizmaları yoluyla açıklamaktadır (Polat, 2004: 60-62). Biyolojik yaklaşımda; şiddet, hormonlarla ilişkilendirilerek içgüdüsel olduğu savunulmaktadır (Polat, 2004: 60; Riches, 1989: 34-35). İnsan ve hayvan özellikleri karşılaştırıldığında, insanların şiddeti kullanmasının, şiddetin biyolojik kökeninin ötesinde olup, insan zihninin yarattığı ile uygunluk içinde olduğu görülür (Riches, 1989: 24,34,35,39). Ayrıca şiddet, güçlü konumdan, güçsüz konuma sahip olana doğru olmaktadır (Cohen, 1999: 99).

Şiddet uygulaması bir yönüyle üstün gelmek amacı taşıdığı gibi daha fazla şiddet uygulama kapasitesinin sergilenmesi amacı da taşıyabilir. Gücümüzün yettiğine acı çektirme özgürlüğü, iktidar ilişkisinin gölgede kalmış yüzüdür. İnsanlar; tokat atmaktan çeşitli araçlar kullanmaya kadar farklı şekillerde uygulanan şiddete maruz kalarak ezilirler. Bir denetim

biçimine dönüştürülerek uygulanan şiddet, kurbanın kimlik bilincini kırar. Bir insanın kimlik bilincini kırmak kimi zaman işkence yaparak, kirleterek veya eşya durumuna düşürerek, ötekini yok ederek oluşur(Breton, 2005: 186-187).

Kültürel değerlerin cinsiyet rollerinde; erkek çocuklarının atak, kız çocuklarının uysal ve bağımlı olmaları beklenir. Cinsiyet rolleri; kültürel değerlere uygun olarak gelişir. Ailelerin çocuklarına yönelik davranışları çocukların cinsiyetine göre farklılaşır. Kültürlerde cinsiyete dayalı işbölümü çocukluk çağından itibaren geliştirilmeye başlanır. Cinsiyete ilişkin kimliklerinin gereğini yerine getiremeyenlere çeşitli yaptırımlar geliştirilmiştir. Çocuklar bir taraftan cinsiyet rollerine uygun olarak gelişirken diğer taraftan yaptırımları görerek öğrenirler. Kadınların ve çocukların sahibi olan erkekler ailede iktidarlarını sürdürürken şiddeti bir araç olarak kullanırlar. Özellikle aile içinde kadınlara ve çocuklara karşı kullanılan şiddet, erkek egemenliğinin kabul ettirilmesinde ve sürdürülmesinde önemli bir araçtır. Üstelik bu araç, “Dayak cennetten çıkmadır.” vb. atasözleri ile kutsallaştırılarak kalıcı hale gelmektedir. Sorunların çözümü olarak algılandığı ve çözdüğü sürece öğrenilen şiddet, kurbanların da sorunlarını çözmek veya güçlerini göstermek yolunda uygulayabilecekleri bir yöntem olarak kalıcı hale gelmektedir. Dolayısıyla çocukların eş şiddetine bakış açıları, yaşadıkları toplumun kültürel değerlerine uygun olarak gelişmektedir.

Yöntem

Bu araştırmada görüşme tekniği kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Veri değerlendirme aşamasında açık uçlu sorulardan elde edilen veriler kodlanmıştır. Kodlama işlemleri yapıldıktan sonra elde edilen veriler tek yönlü frekans tabloları halinde sunulmuştur. Daha sonra karşılaştırma tablolarına yer verilmiştir.

Çalışma Grubu

Çalışma alanını; 2007 yılında dört ay içinde; Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğüne bağlı Ulus Gençlik Merkezi, Altındağ Toplum Merkezi ve Büyükşehir Belediyesi, Altındağ Gençlik Merkezine derslerine yardım almak veya sosyal, kültürel etkinliklerden yararlanmak amacıyla devam eden 10-18 yaşları arasındaki 250 çocuk oluşturmuştur. Görüşülen çocukların çoğunluğu Ankara'nın Altındağ ilçesine bağlı mahallelerde yaşamaktadır. Çocukların yarısına yakını liseye devam etmekte, üçte biri gelir getirici işlerde çalışmaktadır.

Bulgular ve Yorum

Tablo 1. Anneleri Kendilerine Fiziksel Şiddet Uygulayan Çocukların Durumu

Anneleri Kendilerine Fiziksel Şiddet Uygulayan Çocukların Durumu	Toplam	Oran
Şiddet uygulayan anneler	229	92
Şiddet uygulamayan anneler	20	8
Toplam	249	100

Araştırma alanımızdaki Altındağ ilçesinde, üç merkeze dört aylık süre içinde gelen çocukların tamamına yakını (%92) annelerinin fiziksel şiddet uyguladıkları saptanmıştır.

Tablo 2. Babaları Kendilerine Fiziksel Şiddet Uygulayan Çocukların Durumu

Babaları Kendilerine Fiziksel Şiddet Uygulayan Çocukların Durumu	Toplam	Oran
Şiddet uygulayan babalar	121	50,8
Şiddet uygulamayan babalar	117	49,2
Toplam	238	100

Görüşülen çocukların babalarının şiddet uygulama durumları araştırıldığında; yarısına yakınının çocuklarına şiddet uyguladığı saptanmıştır.

Tablo 3. Çocukların Babalarının Annelerine Fiziksel Şiddet Uygulama Durumu

Çocukların Babalarının Annelerine Fiziksel Şiddet Uygulama Durumu	Toplam	Oran
Babaları annelerine şiddet uygulayan çocuklar	103	45,8
Babaları annelerine şiddet uygulamayan çocuklar	122	54,2
Toplam	225	100

Baba ve annelerin birbirlerine karşı davranışlarını araştırılmıştır. Babaların yarısından fazlasının eşlerine fiziksel şiddet uyguladıkları tespit edilmiştir. Çocukların yarısından fazlasının annelerinin babalarından fiziksel şiddet görmesine tanıklık ettikleri saptanmıştır.

Tablo 4. Kız Çocuklarının Gelecekte Eş Şiddetini Onaylama Nedenlerine İlişkin Görüşleri

Kız Çocuklarının Gelecekte Eş Şiddetini Onaylama Nedenlerine İlişkin Görüşleri	Toplam	Oran
Hiçbir koşulda şiddetin olamayacağına dair görüşü olanlar	16	12,6
Eşe karşı çıkıldığında şiddetin olabileceğine dair görüşü olanlar	65	51,2
Eşin ailesine saygısızlık yapıldığında şiddetin olabileceğine dair görüşü olanlar	12	9,4
Eşi aldatma durumunda şiddetin olabileceğine dair görüşü olanlar	34	26,8
Toplam	127	100

Görüşülen kız çocuklarının %12,6'sının gelecekte hiçbir koşulda eş şiddetinin kabul edilemeyeceği görüşünü taşıdıkları belirlenirken, kız çocuklarının %26,8'inin, kadınların eşlerini aldatmaları durumunda, %51,2'sinin kadınların eşlerine karşı çıkma durumlarında, %9,4'nün, eşlerinin ailelerine özellikle erkeğin annesine saygısızlık yapılması ve karşı çıkılması durumlarında şiddet görmeyi hak edeceklerini düşündükleri saptanmıştır. Bulgulardan kız çocuklarının çoğunluğunun, çeşitli koşulları yerine getirmeyen evli kadınların dolayısıyla gelecekte kendilerinin eş şiddetine maruz kalabilecekleri yönünde görüşlere sahip oldukları saptanmıştır. Kız çocuklarının babalarının annelerine şiddet uygulamalarına tanıklık etmeleri, bir yandan kendilerinin anne ve babalarının şiddetine maruz kalmaları, fiziksel şiddet uygulanmasını olağan olarak görmelerine neden olmaktadır.

Tablo 5. Erkek Çocuklarının Gelecekte Eş Şiddetini Onaylama Nedenlerine İlişkin Görüşleri

Erkek Çocuklarının Gelecekte Eş Şiddetini Onaylama Nedenlerine İlişkin Görüşleri	Toplam	Oran
Hiçbir koşulda şiddetin olamayacağına dair görüşü olanlar	25	20,3
Erkeğin ailesine saygısızlık yapıldığında şiddetin olabileceğine dair görüşü olanlar	28	22,8
Kadınların eşden ve eşin ailesinden izinsiz davranışlarda bulunmaları durumunda	30	24,4
Kadınların eşini aldatmalarında şiddetin olabileceğine dair görüşü olanlar	31	25,2
Toplam	123	100

Görüşme yapılan erkek çocuklarının %20,3'nün gelecekte eşlerine hiçbir koşulda şiddet kullanmayacaklarını düşündükleri saptanmıştır. Görüşme yapılan erkek çocuklarının %25,2'nün gelecekte aldatıldıklarında, %24,4'nün kadınların eşlerinden izinsiz dışarı çıktıklarında, gezmeye gittiklerinde, %22,8'nin kadınların, ailelerine (erkeğin) saygısızlık yapmaları durumunda, gelecekte eşlerine şiddet kullanabileceklerini düşündükleri saptanmıştır. Tablolara yansıyan bulgulara göre erkek çocuklarının çoğunluğunun, kadınların erkeğe yönelik çeşitli davranışlarının karşılığının fiziksel şiddet olması gerektiği görüşünü taşıdıkları belirlenmiştir. Çünkü erkek çocukları hem babalarının annelerine uyguladıkları şiddete tanıklık etmişler, hem de baba ve annelerin kendilerine şiddet uygulamalarına maruz kalmışlardır. Tanık ve madur olmaları sonucu belli koşulları yerine getirmeyen kadınların fiziksel şiddet görmesi gerektiğine inanmaktadırlar.

Tablo 6. Kız Çocuklarının Eş Şiddetine İlişkin Görüşlerinin Doğum Yerlerine Göre Dağılımları

Doğum Yerleri	Dövemez	Karşı Koymak	Aileye Saygısızlık	Aldatma	Toplam (Oran%)
Kars	7,7	76,9	-	15,4	100
Haymana	15,6	55,6	15,6	13,3	100
Çankırı	12,5	37,5	-	50	100
Erzurum	7,7	15,4	7,7	69,2	100
Diğer	12	52,1	8,3	27,1	100
Toplam	1,6	51,2	9,4	26,8	100

Doğum yerlerine göre kız çocuklarının eş şiddetine bakış açılarının tablolara yansımaları; eş şiddetinin kesinlikle kabul edilemeyeceğini belirten çocukların oranının en çok Haymana doğumlular arasında olduğu saptanmıştır. Ayrıca Haymana doğumluların arasında yüksek oranda (%55,6), eşe (erkeğe) karşı çıkmamanın, isteklerini yapmamanın karşılığının fiziksel şiddet olacağını düşünenlerin olduğu saptanmıştır. Çankırı doğumlu çocukların arasında en çok (%50) fiziksel şiddet olacağını düşünen çocukların olduğu saptanmıştır. Eşe karşı koymamanın şiddet nedeni olduğunu belirtenler Kars doğumlular olarak belirlenmiştir. Kadınların aldatması durumunda şiddetin olabileceğini belirtenlerin oranının ise en çok Erzurum doğumlular arasında olduğu saptanmıştır.

Tablo 7. Erkek Çocuklarının Eşe Şiddete İlişkin Görüşlerinin Doğum Yerlerine Göre Dağılımları

Doğum Yerleri	Dövemez	Aileye Saygısızlık	İzinsiz Eylem	Aldatma	Toplam (Oran%)
Kars	20	40	20	20	100
Haymana	17,1	34,1	19,5	29,3	100
Çankırı	16,7	16,7	66,7	-	100
Erzurum	21,4	35,7	28,6	14,3	100
Diğer	23,1	25	23,1	28,8	100
Toplam	20,3	30,1	24,4	25,2	100

Erkek çocuklarının kadınlara şiddet uygulama nedenlerine dair görüşleri incelenmiştir. Bulgulara göre Kars doğumluların en çok ailelerine saygıyı önemsedikleri görülürken, Çankırı doğumluların kendilerinden izinsiz yapılan eylemleri önemsedikleri tespit edilmiştir.

Tablo 8. Kız Çocuklarının Eş Şiddetine İlişkin Görüşlerinin Kentte Yaşama Süresine Göre Dağılımları

Yaşama Süreleri	Dövemez	Karşı Çıkmak	Aileye Saygısızlık	Aldatma	Toplam (Oran%)
1-5 yıl	-	77,8	11,1	11,1	100
6-11 yıl	14	58	20	8	100
12-17 yıl	13,2	42,6	1,5	42,6	100
Toplam	12,6	51,2	9,4	26,8	100

Bulgularımızda kız çocuklarının kent de yaşama süreleri arttıkça eşin şiddet uygulamasına ve şiddet uygulama nedenlerine ilişkin bakış açılarının farklılaştığı saptanmıştır. Kentde yaşama süresi arttıkça erkeğe karşı koymanın şiddet nedeni olarak görülmesinin oranının düştüğü saptanmıştır. Kentde yaşama süresi uzadıkça erkeğe karşı gelmenin oran olarak düştüğü, aldatmanın oran olarak arttığı belirlenmiştir. Kentde yaşama süresinin uzaması ile kadının kendini erkeğe yakın bir değerde görmesi, çalışarak evin ekonomisine katkıda bulunarak söz sahibi olması, erkeğe karşı çıkmamanın şiddet nedeni olarak görülmesi azalmış ve aldatmanın şiddet nedeni olarak

artmasına neden olmuş olabilir. Kentde uzun süre yaşayanların; erkeğe karşı çıkmamanın ve erkeği aldatmanın bedelinin şiddet olması gerektiği düşüncesine kız çocuklarının da aynı oranda sahip oldukları belirlenmiştir. Erkeğin hiçbir koşulda şiddet kullanamayacağını düşünenlerin, kentde uzun yaşayanların arasında olduğu, kentde kısa süre yaşayanların şiddet kullanmayan erkek düşünemedikleri bulgularda görülmektedir. Kentde yaşama süresi uzadıkça, kadına şiddet uygulanabileceğini düşünenlerin oranlarının azaldığını söyleyebiliriz.

Tablo 9. Erkek Çocuklarının Eş Şiddetine Dair Görüşlerinin Kentte Yaşama Süresine Göre Dağılımları

Yaşama Süreleri	Dövemez	Aileye Saygısızlık	İzinsiz Eylem	Aldatma	Toplam (Oran%)
1-5 yıl	20	50	10	20	100
6-11 yıl	27,1	25	25	22,9	100
12-17 yıl	15,4	30,8	26,2	27,7	100
Toplam	20,3	30,1	24,4	25,5	100

Kent de yaşama süreleri uzadıkça eşe şiddet kullanımına ilişkin erkek çocuklarının bakış açılarının farklılaştığı belirlenmiştir. Kadının eşten izinsiz yaptığı eylemlerin, erkeği aldatmasının, şiddet uygulama nedeni olmasına dair görüşlerin, kentte yaşama süreleri ile doğru orantılı bir biçimde arttığı saptanmıştır. Kadının erkeğin ailesine saygısız davranmasının, kentde 1-5 yıl arası yaşayanlarda şiddet nedeni olarak düşünülmesi % 50 olarak görülürken, 6-11 yıl arası yaşayanlarda bu oran yarı yarıya düşmüştür. 12-17 yıl arası yaşayanlarda biraz yükselmiştir. Erkek çocuklarının şiddete ilişkin düşüncelerinin, kentde yaşama sürelerinin artışı ile kız çocuklarının düşüncelerindeki farklılaşma kadar olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 10. Kız Çocuklarının Eş Şiddetine İlişkin Görüşlerinin Ev Özelliklerine Göre Dağılımları

Ev Özellikleri	Dövemez	Karşı Çıkmak	Aileye Saygısızlık	Aldatma	Toplam (Oran%)
Gecekondu	7,9	55,3	15,8	21,1	100
Apt. Dairesi	19,6	45,1	-	35,3	100
Toplam	12,6	51,2	9,4	26,8	100
P=,003<,05 gruplara ilişkin yüzdeler arasındaki farklar anlamlı çıkmıştır					

Hiçbir koşulda eşin şiddet kullanamayacağını belirten kız çocuklarının oranı; apartman dairesinde yaşayanların yaklaşık olarak beşte biri iken, gecekondu bölgesinde yaşayanlar için bu oran yaklaşık olarak sekizde bir olarak saptanmıştır. Kadının erkeğe karşı çıkmasının şiddet nedeni olarak görülme düşüncesi gecekondu bölgesinde yaşayan kız çocuklarında, apartman dairesinde yaşayan kız çocuklarına oranla daha yüksek bulunmuştur. Buna karşılık apartman dairesinde yaşayan kız çocuklarının aldatmanın şiddet nedeni olabileceği düşüncesine sahip oldukları ve bu düşünceye gecekondu bölgesinde yaşayanlardan daha yüksek oranda sahip oldukları saptanmıştır.

Tablo 11. Erkek Çocuklarının Eş Şiddetine İlişkin Görüşlerinin Ev Özelliklerine Göre Dağılımları

Ev Özellikleri	Dövülmez	Aileye Saygısızlık	İzinsiz Eylem	Aldatma	Toplam (Oran%)
Gecekondu	20,3	33,8	31,1	14,9	100
Apt. Dairesi	20,4	24,5	14,3	40,8	100
Toplam	20,3	30,1	24,4	25,5	100
P=,007<,05 gruplara ilişkin yüzdeler arasındaki farklar anlamlı çıkmıştır					

Yaşadıkları evlerin niteliklerine göre eşe şiddet uygulanmayacağını belirten erkek çocuklarının oranı; hem gecekondu tipi evlerde hem de apartman tipi evlerde yaşayanlar aynı oranda görünmektedir. Erkek çocuklarında; eşe şiddet kullanma nedenlerine ilişkin görüşlerin evlerin

niteliğine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Erkeğin ailesine saygısızlık yapan, erkekten izinsiz davranışlarda bulunan kadınların şiddet görmesi gerektiği düşüncesini taşıyan erkek çocuklarının oranlarının gecekondu bölgesinde yaşayanlarda, apartman dairesinde yaşayanlara göre daha yüksek oranda olduğu tespit edilmiştir. Apartman dairesinde yaşayan erkek çocuklarının %40'nın erkeğin aldatılması durumunda kadına fiziksel şiddet uygulanabileceği düşüncesine sahip oldukları saptanmıştır. Gecekondu tipi evlerde yaşayan erkek çocukları ile apartman tipi evlerde yaşayan erkek çocuklarının şiddete ilişkin düşüncelerinde farklılıklar olması, fiziksel şiddeti öğrenmenin sonucudur. Sahip olunan kültürel değerler, şiddet uygulamasını artırmakta ya da azaltmaktadır.

Tablo 12. Kız Çocuklarının Eş Şiddetine İlişkin Görüşlerinin Yaşlarına Göre Dağılımları

Yaşları	Dövemez	Karşı Çıkmak	Aileye Saygısızlık	Aldatma	Toplam (Oran%)
10-12 yaş	-	76,9	23,1	-	100
13-15 yaş	17	63,8	14,7	4,3	100
16-18 yaş	11,9	37,3	3	47,8	100
Toplam	12,6	51,2	9,4	26,8	100

Bulgularda kız çocuklarının yaşlarına göre eş şiddetine bakış açılarının farklılaştığı görülmektedir. Kız çocuklarının yaşları büyüdükçe; şiddet nedenlerinin farklılaştığı tablolara yansımıştır. Kız çocuklarının yaşları büyüdükçe erkeğe karşı çıkmamanın ve erkeğin ailesine saygısızlık yapmanın şiddet nedeni olarak görülme nedenlerinin azaldığı tespit edilmiştir. 10-12 yaşlarında kız çocuklarının hiçbiri eş şiddeti uygulanamayacağı görüşlerine sahip değilken, 13-15 yaşlarında şiddet kullanamaz görüşüne sahip olanların oranlarının arttığı, 16-18 yaşlarında ise düştüğü görülmektedir. Erkeğin aldatılması durumunda şiddet kullanabileceği görüşü kız çocuklarının

yaşlarının büyümesi ile artış göstermiştir. Aldatılma; tanık olmadıkları ve kendilerinden saklandığı için bilmedikleri bir durum olduğundan, küçük yaştaki kız çocuklarının şiddet nedeni olarak düşüncelerinde yer almamıştır. Yaşları büyüyen kız çocuklarının aldatılmayı şiddet uygulama nedeni olarak daha çok önemsedikleri tablo 12’de yer alan verilerden görülmektedir.

Tablo 13. Erkek Çocuklarının Eş Şiddetine İlişkin Görüşlerinin Yaşlarına Göre Dağılımları

Yaşları	Dövülmez	Aileye Saygısızlık	İzinsiz Eylem	Aldatma	Toplam (Oran%)
10-12 yaş	23,1	30,8	23,1	23,1	100
13-15 yaş	32,4	23,5	23,5	26,6	100
16-18 yaş	14,5	32,9	25	27,6	100
Toplam	20,3	30,1	24,4	25,2	100

Erkek çocuklarının yaşlarına göre şiddete bakış açılarının farklılaştığı görülmektedir. Erkek çocuklarının yaşları büyüdükçe kendi ailelerine yönelik tavırları daha çok önemsedikleri ve ailelerine saygısızlık yapan kadınların şiddet görmesi gerektiğine dair görüş taşıyanların oranlarının arttığı belirlenmiştir. Erkek çocuklarının, eşe şiddet uygulamama düşünceleri yaşları büyüdükçe azalmıştır. Erkek çocuklarının yaşlarının büyümesiyle birlikte şiddete ilişkin düşüncelerinin farklılaştığını belirtebiliriz.

Tablo 14. Kız Çocuklarının Eş Şiddetine İlişkin Görüşlerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları

Eğitim	Dövemez	Karşı Koymak	Aileye Saygısızlık	Aldatma	Toplam (Oran%)
İlköğretim	13,6	66,1	16,9	3,4	100
İlkokul Mezunu	-	37,5	12,5	50	100
Lise	12	42	2	44	100
Lise Mezunu	20	20	-	60	100
Toplam	2,6	12,6	9,4	26,8	100

Kız çocuklarının eğitim durumlarına göre eş şiddetinin nedenleri konusunda farklı görüşlere sahip oldukları bulgularımızda belirlenmiştir. İlköğretime devam eden kız çocuklarının % 13,6'sı, hiçbir koşulda eş şiddeti olamayacağını belirtirken, ilköğretim mezunları arasında şiddet olamayacağı görüşünü taşıyanların olmadığı saptanmıştır. Eşe karşı koyduğu için şiddet uygulanabileceği görüşüne sahip olan kız çocuklarının oranlarının ilköğretimden liseye geçişte artmasına rağmen lise mezunlarından sonra tekrar düştüğü saptanmıştır. Eşe şiddet uygulanamayacağı görüşüne en fazla lise mezunlarının sahip oldukları görülmektedir. Eşin ailesine saygısızlık nedeniyle şiddet ile karşılaşabilecekleri düşüncesini taşıyan kız çocuklarının oranlarının eğitim düzeylerinin artışı ile düştüğü saptanmıştır. Kız çocuklarının eğitim düzeylerinin yükselmesi ile birlikte eşe şiddet uygulama nedeni olarak aldatmanın olabileceği düşüncesini taşıdıkları, diğer şiddet nedenlerini önemsemedikleri görülmektedir.

Tablo 15. Erkek Çocuklarının Eş Şiddetine İlişkin Görüşlerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımları

Eğitim	Dövülmez	Aileye Saygısızlık	İzinsiz Eylemler	Aldatma	Toplam (Oran%)
İlköğretim	28	30	24	18	100
İlkokul Mezunu	11,1	33,3	22,2	33,3	100
Lise	18,5	25,9	27,8	27,8	100
Lise Mezunu	-	57,1	-	42,9	100
Okula Gitmemişler	-	33,3	33,3	33,3	100
Toplam	20,3	30,1	24,4	25,2	100

Ailelerine saygısızlık yapan kadınların şiddet görmesi gerektiği düşüncesine sahip olan erkek çocuklarının eğitim düzeylerinin yükselmesi ile birlikte oran olarak arttığı tabloya yansımıştır. Eşlerinden izin almadan çeşitli eylemlerde bulunan kadınların şiddet görmesi gerektiğine dair düşüncelerin eğitim düzeyinin yükselmesi ile azalmadığı saptanmıştır. İzinsiz eylemlerde bulunan kadınların şiddet görmesi gerektiği düşüncesine sahip olanların en fazla lise eğitimini sürdüren erkek çocukları arasında olduğu belirlenmiştir. Erkek çocuklarının eğitim düzeylerinin artması ile eş şiddet uygulama nedeni olarak aldatmanın olabileceği düşüncesinin de oran olarak arttığı tablo 15’de görülmektedir. Eşe şiddet uygulanamayacağı düşüncesine sahip erkek çocuklarının en fazla ilköğretim mezunları arasında olduğu, okula gitmemişler ve lise mezunları arasında olmadığı bulgularda görülmektedir.

Tablo 16. Kız Çocuklarının Eş Şiddetine İlişkin Görüşlerinin Babalarının Annelerine Şiddet Uygulama Durumlarına Göre Dağılımları

Anneye eş şiddeti	Dövemez	Karşı Koymak	Aileye Saygısızlık	Aldatma	Toplam (Oran%)
Uygulanmaz	9,1	63,6	4,5	22,7	100
Şiddet Uygulanır	14,1	45,3	14,1	26,6	100
Toplam	12	52,8	10,2	25	100
P=,198>,05 gruplara ilişkin yüzdeler arasındaki farklar anlamlı çıkmamıştır					

Kız çocuklarının eş şiddetine ilişkin bakış açılarının babalarının annelerine şiddet uygulama durumlarına göre farklılaştığı belirlenmiştir. Babaları annelerine şiddet uygulayan kız çocuklarının aileye saygısızlık ve aldatma konularında eş şiddetini onaylayacaklarına dair görüş geliştirdikleri görülmektedir. Annelerinin babalarından şiddet görmelerine tanıklık etmeyen çocuklarında; eşlerine karşı koyan kadınların şiddet görmeleri konusunda görüş geliştirdikleri saptanmıştır. Kız çocuklarının eş şiddetine ilişkin düşüncelerinin, babalarının annelerine şiddet uygulamaları ile örtüşmediği söylenebilir. Şiddete tanık olmayan kız çocuklarının da, belli koşulları yerine getirmeyen kadınlara şiddet uygulanmasına dair görüş geliştirdikleri belirlenmiştir. Sonuç olarak anneleri şiddet görmeyen kız çocuklarının, anneleri şiddet görenlere oranla daha fazla şiddet taraftarı düşünceye sahip oldukları belirlenmiştir. Kız çocuklarının kadınlara şiddet uygulamaya taraftar bir düşünceye sahip olmaları yalnızca annelerine yönelik şiddet uygulaması ile gelişmektedir. Evli kadınlara yönelik beklentiler kız çocukların düşüncelerine yansımış görünmektedir.

Tablo 17. Erkek Çocuklarının Eşe Şiddete İlişkin Görüşlerinin Annelerinin Şiddet Görme Durumlarına Göre Dağılımları

Anneye eş şiddeti	Dövülmez	Aileye Saygısızlık	İzinsiz Eylem	Aldatma	Toplam (Oran%)
Şiddet Uygulanmaz	28,8	33,9	16,9	20,3	100
Şiddet Uygulanır	10,3	29,3	31	29,3	100
Toplam	19,7	31,6	23,9	24	100
P=,034<,05 gruplara ilişkin yüzdeler arasındaki farklar anlamlı çıkmıştır					

Bulgulara göre kadına şiddet uygulanamayacağını belirten ve anneleri şiddet görmeyen erkek çocuklarının oranı, anneleri şiddet gören erkek çocukların oranının üç katına yakındır. Bulgulardan anneleri babalarından şiddet gören çocukların, izinsiz eylem ve aldatma durumunda eşe şiddet uygulamasının gerekli olduğu konusundaki görüşlerini yansıtan oranların daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Annelerinin şiddet görmesine tanıklık eden erkek çocuklarının belirli koşulları yerine getirmeyen kadına karşı şiddet uygulanabileceği düşüncesine, anneleri şiddet görmeyen çocuklardan daha yüksek oranda sahip oldukları bulgulardan görülmektedir. Kadına şiddet uygulama düşüncesine sahip olan erkek çocuklarına, başka etkenlerle birlikte babalarının model aldıkları ve şiddet kullanmayı öğrendiklerini belirtmemiz olanaklıdır.

Tablo 18. Kız Çocuklarının Eş Şiddetine İlişkin Görüşlerinin Annelerinin Kendilerine Şiddet Uygulama Durumlarına Göre Dağılımları

Anne şiddeti	Dövemez	Karşı Koymak	Aileye Saygısızlık	Aldatma	Toplam (Oran%)
Şiddet Uygular	16,7	25	8,3	50	100
Şiddet Uygulamaz	12,3	54,4	8,8	24,6	100
Toplam	12,7	51,6	8,7	27	100

Kız çocuklarının eş şiddetine bakış açıları; annelerinden gördükleri şiddet ile karşılaştırılmıştır. Anneleri tarafından kendilerine şiddet uygulanan kız çocukları ile anneleri tarafından kendilerine şiddet uygulanmayan kız çocuklarının, eşe şiddet uygulanmasına ilişkin düşünceleri arasında önemli farklar olmadığı saptanmıştır. Anneleri tarafından kendilerine şiddet uygulanmayan ve eşe karşı koymanın şiddet nedeni olma konusundaki düşüncelere sahip olan kız çocuklarının oranı, anneleri tarafından kendilerine şiddet uygulanan ve eşe karşı koymanın şiddet nedeni olma konusundaki düşüncelere sahip olan kız çocuklarının oranının iki katı olduğu tespit edilmiştir. Hem şiddete maruz kalmayan, hem de şiddete maruz kalanların eşe şiddet uygulanmasına ilişkin düşünceleri arasında önemli farkların bulunmadığı tespit edilmiştir. Eşe şiddet uygulamaya ilişkin kız çocuklarının görüşlerinin, yalnızca annelerinin fiziksel şiddetine maruz kalmaları ile farklılaşmadığını belirtebiliriz.

Tablo 19. Erkek Çocuklarının Eş Şiddetine İlişkin Görüşlerinin Annelerinin Kendilerine Şiddet Uygulama Durumlarına Göre Dağılımları

Anne şiddeti	Dövülmez	Aileye Saygısızlık	İzinsiz Eylemler	Aldatma	Toplam (Oran%)
Şiddet Uygular	37,5	-	12,5	50	100
Şiddet Uygulamaz	19,1	24,3	25,2	23,5	100
Toplam	20,3	30,1	24,4	25,2	100

Anneleri tarafından kendilerine şiddet kullanılan erkek çocuklarının, eşe şiddet uygulamaya dair bakış açıları karşılaştırılmıştır. Annelerinden şiddet görmeyen erkek çocuklarının dörtte birinin, ailelerine saygısızlık yapan kadınların şiddet görmesi yönünde düşüncelere sahip oldukları belirlenmiştir. Eşlerinden izinsiz eylemlerde bulunan kadınlara şiddet uygulanması düşüncesine sahip ve annelerinden şiddet görmeyen erkek

çocuklarının, annelerinden şiddet gören erkek çocuklarının iki katı olduğu saptanmıştır. Aldatma durumunda; kadınlara şiddet uygulanması düşüncesine sahip ve annelerinden şiddet gören erkek çocuklarının, annelerinden şiddet görmeyen erkek çocuklarının iki katı olduğu bulunmuştur. Annelerinden şiddet gören erkek çocuklarının daha yüksek oranda eş şiddetine karşı çıktıkları tablolara yansımıştır. Eşe şiddet uygulamaya ilişkin erkek çocuklarının düşüncelerinin yalnızca annelerinin fiziksel şiddetine maruz kalmaları ile farklılaşmadığını ve maruz kaldıkları annelerinin fiziksel şiddeti ile düşüncelerinin aynı doğrultuda olmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 20. Kız Çocuklarının Eş Şiddetine İlişkin Görüşlerinin Babalarının Kendilerine Şiddet Uygulama Durumlarına Göre Dağılımları

Baba şiddeti	Dövemez	Karşı Koyma	Aileye Saygısızlık	Aldatma	Toplam (Oran%)
Şiddet Uygular	12,7	54,5	7,3	25,5	100
Şiddet Uygulamaz	12,1	50	12,1	25,8	100
Toplam	12,4	52,1	9,9	25,6	100

Babaları tarafından kendilerine şiddet uygulanan kız çocukları ile babaları tarafından kendilerine şiddet uygulanmayan kız çocuklarının, eşe karşı koyma, aileye saygısızlık, aldatma gibi durumlarda eşe şiddet uygulanmasına ilişkin düşünceleri arasında önemli farkların olmadığı belirlenmiştir. Babaları tarafından şiddet uygulanan kız çocukları ile babaları tarafından şiddet uygulanmayan kız çocuklarının, eşe şiddet uygulanmasına ilişkin düşünceleri arasında önemli farkların olmadığı saptanmıştır. Şiddete maruz kalmayan ve maruz kalanların eşe şiddet uygulanamayacağına ilişkin düşünceleri aynı orandadır. Eşe şiddet uygulamaya ilişkin kız çocuklarının düşüncelerinin yalnızca babalarının

fiziksel şiddetine maruz kalmaları ile farklılaşmadığını ve maruz kaldıkları fiziksel şiddet ile düşüncelerinin aynı doğrultuda olmadığını söyleyebiliriz.

Tablo 21. Erkek Çocuklarının Eş Şiddetine İlişkin Görüşlerinin Babalarının Kendilerine Şiddet Uygulama Durumlarına Göre Dağılımları

Baba şiddeti	Dövülmez	Aileye Saygısızlık	İzinsiz Eylemler	Aldatma	Toplam (Oran%)
Şiddet Uygular	25,8	31,8	19,7	22,7	100
Şiddet Uygulamaz	11,8	31,4	29,4	27,5	100
Toplam	19,7	31,6	23,9	24,8	100

P=,235>,05 gruplara ilişkin yüzdeler arasındaki farklar anlamlı çıkmamıştır

Babaları tarafından kendilerine şiddet uygulanan erkek çocukları ile babaları tarafından kendilerine şiddet uygulanmayan erkek çocuklarının, aileye saygısızlık durumunda eşe şiddet uygulanmasına ilişkin düşünceleri arasında farkın olmadığı belirlenmiştir. Eşden izinsiz eylemlerde bulunan kadınların şiddet görmesi gerektiği düşüncesine sahip ve babaları tarafından kendilerine şiddet uygulanmayan erkek çocuklarının (%29,4) oranlarının, babaları tarafından kendilerine şiddet uygulayan erkek çocuklarından (%19,7) çok daha yüksek olduğu saptanmıştır. Aldatma durumunda, kadınların şiddet görmesi gerektiği düşüncesine sahip ve babaları tarafından kendilerine şiddet uygulanmayan erkek çocuklarının (%27,5) oranlarının, babaları tarafından kendilerine şiddet uygulanan erkek çocuklarından (%22,7) yüksek olduğu saptanmıştır. Kadınların şiddet görmemesi gerektiği düşüncesine sahip olan ve babaları tarafından kendilerine şiddet uygulanmayan erkek çocuklarının (%11,8) oranlarının, babaları tarafından kendilerine şiddet uygulanan erkek çocuklarından (%25,8) daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Eşe şiddet uygulamaya ilişkin erkek çocuklarının düşüncelerinin yalnızca babalarının fiziksel şiddetine maruz kalmaları ile farklılaşmadığını ve babalarının maruz kaldıkları fiziksel şiddet ile

düşüncelerinin aynı paralellikte olmadığını, erkek çocuklarının kadına şiddet uygulamaya ilişkin düşüncelerinin, babalarından şiddet görmeleri ile ilişkilendirilemeyeceğini söyleyebiliriz

Tartışma ve Sonuç

Kız çocuklarının ve erkek çocuklarının büyük çoğunluğunun, bazı koşulları yerine getirmeyen kadınların eşlerinin şiddetine maruz kalmalarını doğal ve normal bir davranış biçimi olarak karşıladıkları saptanmıştır. Çalışma alanında belirtilen kurumlarda ki görüşülen çocukların %92'si, aile içi fiziksel şiddetin kurbanı olmuştur. Hem çocuk olarak kendilerinin aile içi fiziksel şiddete maruz kalmaları, hem de babalarının annelerine uyguladığı şiddete tanıklık etmeleri ve dolaylı olarak babalarının annelerine uyguladıkları fiziksel şiddetinde kurbanı olmaları çocukların; şiddeti normal ve sıradan bir davranış biçimi olarak algılamalarına yol açmıştır. Bulgulardan anlaşılacağı üzere kız çocuklarının erkek egemen bir toplum yapısında, erkek hakimiyetini, daha çocukken öğrenip normal bir davranış biçimi olarak kabul etmeleri doğal olmayıp öğrenmenin bir sonucudur. Erkek hakimiyetine karşı çıkmamanın bedelinin; fiziksel şiddete maruz kalmak olduğunun tanığı olarak kafalarında erkek egemenliğinin pekişmiş olduğu söylenebilir. İlbars'a göre geleneksel kültürümüzde kız ve erkek çocuk ayırımı eğitimle pekiştirilir. Erkek çocukları, babalarının annelerini küçük gören tavrını, aşağılamasını, dayacağını, küfürünü, azarını görerek büyürler. Böylece kadınlara değer vermenin erkeklikle bağdaşmadığını öğrenirler(İlbars, 1999: 427).

Çocukların kentlerde yaşama süreleri arttıkça kız çocuklarında kadına şiddet kullanma nedeni olarak görülen erkeğe karşı gelmek, itaatli davranmamak, eşin ailesine saygısızlık gibi davranışların şiddet nedeni olarak düşünülmesinin azaldığı saptanmıştır. Buna karşılık erkek

çocuklarında, kadınların eşlerinden izinsiz yaptıkları davranışlarının karşılığının fiziksel şiddet olması gerektiği düşüncesinin kentlerde yaşama sürelerinin uzaması ile ilişkili olarak arttığı belirlenmiştir. Çocukların yaşadıkları evlerin niteliğine göre, eş şiddetine ilişkin görüşleri farklılık göstermektedir. Eş şiddetinin olamayacağını belirten apartman tipi evlerde yaşayan kız çocuklarının oranı, gecekodu tipi evde oturanların iki katından daha fazladır. Çünkü gecekodu tipi evlerde yaşayan çocuklar, dar mekânlarda gündelik yaşam pratiklerine daha çok tanıklık ederek kadın erkek ilişkisinde geleneksel bakış açısına sahip uygulamaları kolaylıkla öğrenmektedirler.

Kız çocuklarının yaşları büyüdükçe eş şiddetinin nedenlerinin de farklılaştığı saptanmıştır. Yaşları büyüdükçe eşin isteklerine karşı koyma ve eşin ailesine saygısızlık gibi nedenlerin oranları düşerken, erkek çocuklarının yaşları büyüdükçe, kendi ailelerine saygı beklentisinin oran olarak yükseldiği belirlenmiştir. Erkek çocuklarındaki bu göstergeler, toplumda kabul gören kültürel değerlerin zihinlerde yerleşmeye başladığının ve erkek egemenliğini gösteren değerlerin pekiştirildiğinin kanıtlarıdır. Kız çocuklarının eğitim düzeyleri yükseltikçe, eşin ailesine saygısızlık göstermek, eşe karşı gelmek gibi davranışların şiddet nedeni olarak görülmesinin düştüğü saptanırken, erkek çocuklarında eğitim düzeylerinin artması ile erkeğin ailesine saygısızlık yapılmasının şiddet uygulama nedeni olarak arttığı belirlenmiştir. Erkek çocuklarının yaşları büyüdükçe eğitim düzeyleri arttıkça toplumsal değerlerin uygun gördükleri cinsel kimlik rollerine uygun düşünce yapısını yansıttıkları tespit edilmiştir. Annelerinin babalarından şiddet görmesine tanıklık eden erkek çocuklarının, tanıklık etmeyenlere göre eşe yönelik fiziksel şiddet uygulanmasına dair görüşlere, tanıklık etmeyenlere göre daha yüksek oranda sahip oldukları saptanmıştır.

Annelerinden şiddet gören ve eş şiddetinin olamayacağını belirten kız çocuklarının oranı, annelerinden şiddet görmeyen çocuklardan daha azdır. Annelerinden şiddet gören erkek çocukları şiddet görmeyen erkek çocuklarına göre daha az oranda eşe şiddet uygulanmayacağını belirtmişlerdir. Babaların çocuklarına şiddet uygulaması, hem kız çocuklarında hem de erkek çocuklarında belirgin farklar oluşturmamıştır.

Kaynakça

- Emiroğlu, K.; Aydın, S. (2003) *Antropoloji Sözlüğü*, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Budak, S. (2003) *Psikoloji Sözlüğü*, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Breton, L. D. (2005) *Acının Antropolojisi*, İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Cohen, A.,P. (1999) *Topluluğun Simgesel Kuruluşu*, Çev. M. Küçük, Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- İlbars, Z. (1999) Türk toplumunda çocuk anlayışı ve çocuğa bakış, *Cumhuriyet ve Çocuk*, 425 -428.
- Polat, O. (2001) *Çocuk ve Şiddet*, İstanbul: Der yayınları.
- Polat, O. (2004) *Kriminoloji ve Kriminolojik Üzerine Notlar*, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Riches, D. (1989) *Antropolojik Açıdan Şiddet*, Çev:D. Hattatoğlu, İstanbul: Ayrıntı Yayınları
- Erdoğan,İ. (1998) *SPSS Kullanım Örnekleriyle Araştırma Dizaynı ve İstatistik Yöntemleri*, Ankara: Emel Matbaası.
- Türkçe Sözlük, (2005) Türk Dil Kurumu, Ankara.